

СУТНІСТЬ ШЕРІНГОВОЇ ЕКОНОМІКИ ТА ФАКТОРИ ЇЇ РОЗВИТКУ

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Анотація. В роботі розглянуто категорію шерінгової економіки та підходи до її трактування. Також досліджено фактори її розвитку та основні характеристики.

Ключові слова: шерінгова економіка; економіка спільного використання; цифрова трансформація.

THE ESSENCE OF THE SHARING ECONOMY AND ITS DEVELOPMENT FACTORS

Abstract. The paper analyzes the category of the sharing economy and approaches to its interpretation. Also it studies the factors of its development and main characteristics.

Keywords: sharing economy; mesh economy; digital transformation.

Сучасна епоха характеризується високим рівнем мінливості, зокрема за допомогою цифрових перетворень. Так цифрова трансформація торкнулася усіх сфер життєдіяльності суспільства, що безсумнівно сприяє гармонізації елементів цього суспільства та підвищенню ефективності його функціонування.

Зокрема, в останні роки економічна сфера швидко розвивалася завдяки технологічному прогресу: соціальні медіа та комунікації, мобільні технології та онлайн-платформи, які підтримують пряму співпрацю між суб'єктами своєї діяльності. У результаті з'явилися докорінно нові категорії, такі як «шерінгова економіка».

Окремі аспекти та особливості шерінгової економіки розкрито в працях відомих дослідників: К. Краус та Н. Краус [1], Н. Галуцьких [2], Р. Ботсман та Р. Роджерс [3], Л. Лессіг [4], та ін.

Хоча термін «шерінгова економіка» (англ. sharing economy) є терміном, який найчастіше вживається, таку економіку також називають економікою спільного використання, мережевою економікою, крауд-капіталізмом, спільною економікою, економікою спільноти, економікою однорангового зв'язку (P2P), економікою платформ, економікою оренди та економікою на вимогу [2, с.14]. Основою шерінгової економіки є явище шерінгу (англ. sharing), що буквально означає «обмінюватися або ділитися чимось».

Відповідно до американського онлайн-словника Мерріам-Вебстер, шерінгова економіка – це економічна діяльність, яка передбачає, зазвичай онлайн, купівлю або продаж фізичними особами, як правило, тимчасового доступу до товарів або послуг [5].

Передумови виникнення шерінгової економіки з'явилися одночасно з розвитком суспільних відносин. Ще за часів натурального обміну люди ділилися один з одним різними благами (запрошували в гості, ділилися речами і знаряддями праці) [2, с.14].

Факторами, які призвели до розвитку цієї економіки, є такі [6]:

1. Розвиток цифрових технологій. Окрім мобільних технологій, поширюється величезна популярність соціальних медіа та те, як вони відіграють важливу роль у культурі споживання;
2. Актуалізація екологічних проблем. Оскільки культура гіперспоживання підвищує рівень забрудненості природи, та як наслідок, призводить до згубних наслідків для здоров'я людини;
3. Швидке зростання населення. У міру зростання населення попит на товари та послуги також зростає, тому необхідно шукати альтернативні способи задоволення зростаючого попиту на ці ресурси. З іншого боку, збільшення населення, яке стрімко зростає у всьому світі, також відкриває більше дверей і надає більше можливостей для обміну та співпраці;
4. Підвищення рівня бідності. Різні кризи, що відбуваються по всьому світу, неминуче сприяють зростанню рівня бідності. Це призвело до відповідного зростання безробіття та неповної зайнятості, а також нерівності в доходах і купівельній спроможності споживачів. Щоб адаптуватися, виникла необхідність придумати альтернативні бізнес-моделі та економічні структури.

Вважається, що першим вченим, який використав термін «шерінгова економіка», був професор Гарвардського університету Л. Лессіг у 2008 році [4]. Однак у своїй книзі він вживав цей термін лише в контексті культури та мистецтва, а не фізичних ресурсів та розглядав шерінгову економіку з точки зору відсутності інтересу до фінансової вигоди для участі.

В свою чергу, Й. Бенклер поширював аналіз спільного користування – шерінгу на сферу матеріальних благ та визначав певні класи ресурсів і товарів [7, с.276-277].

Р. Белк охарактеризував шерінг як альтернативну форму розповсюдження товарного обміну та дарування, які зазвичай відбуваються усередині сім'ї та сприяють заощадженню ресурсів та створенню синергії [8, с.127].

Пізніше Р. Ботсман і Р. Роджерс інтерпретували шерінгову економіку як явище, коли споживачі отримують доступ до недостатньо використовуваних ресурсів (товарів, послуг, інформації, навичок) у творчій та інноваційний спосіб, переосмислюючи традиційну ринкову поведінку (оренда, позика, обмін, дарування) і надання доступу до власності [3]. Це тлумачення передбачає максимізацію використання активів за допомогою ефективних моделей перерозподілу та спільного доступу. Водночас, автори вбачають у шерінговій економіці вирішення сучасних соціальних та екологічних проблем, викликаних широко поширеною культурою гіперспоживання в західних країнах.

С. Кертіс і М. Ленер визначали шерінгову економіку як таку, що керується інформаційно-комунікаційними технологіями, має нематеріальну мотивацію в основі свого функціонування та надає тимчасовий доступ до певних матеріальних благ [9, с.3]. Варто зазначити, що в такому випадку нематеріальна мотивація найчастіше стосується саме користувача послуг шерінгу, а не постачальника.

Підсумовуючи наведені визначення, можна виділити такі основні характеристики шерінгової економіки: довіра між суб'єктами шерінгу; доступ до права власності; раціональність; прозорість і відкритість та використання інформаційно-комунікаційних технологій.

Отже, шерінгова економіка – це система економічних, соціальних та культурних відносин, яка передбачає активне використання інформаційно-комунікаційних технологій та сприяє розвитку довіри у суспільстві, а також кругообігу ресурсів та їх повному використанню.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Краус К. М., Краус Н. М., Голубка С. М. Шерінгова економіка: цифрова трансформація підприємництва на шляху до індустрії 4.0. *Ефективна економіка*. 2021. № 8.
2. Галуцьких Н. А. Основні драйвери виникнення та розвитку шерінг-економіки в світі. *Економічні студії*. 2021. № 2 (32). С. 13-22.
3. Botsman R., Rogers R. *What's Mine Is Yours: The Rise of Collaborative Consumption*. Harper Collins Publishers: New York, 2010. URL: https://books.google.com.ua/books?id=LiC2foFeXQYC&hl=ru&source=gbs_navlinks_s (дата звернення 27.02.2023)
4. Lessig L. *Remix: Making Art and Commerce Thrive in the Hybrid Economy*. Bloomsbury Academic: London, 2008. URL: <https://textbookequity.org/Textbooks/Remix.pdf> (дата звернення 27.02.2023)
5. Merriam-Webster Dictionary. URL: <https://www.merriam-webster.com> (дата звернення 27.02.2023)
6. Belyh A. An Introduction to Sharing Economy. *Cleverism*. 2019. URL: <https://www.cleverism.com/introduction-to-sharing-economy/> (дата звернення 27.02.2023)
7. Benkler Y. Sharing Nicely: On Shareable Goods and the Emergence of Sharing as a Modality of Economic Production. *The Yale Law Journal*. 2004. Vol. 114. No. 2. P. 273-358. URL: <https://www.jstor.org/stable/4135731?mag=the-sharing-economy-was-dead-on-arrival> (дата звернення 27.02.2023)
8. Belk R. Why not share rather than own? *Sage Journals*. 2007. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/epdf/10.1177/0002716206298483> (дата звернення 27.02.2023)
9. Curtis, S. K., Lehner M. Defining the sharing economy for sustainability. *Sharing Economy for Sustainability*. 2019. URL: <https://www.mdpi.com/2071-1050/11/3/567/htm> (дата звернення 27.02.2023)

Затоchnia Аліна Василівна, аспірантка кафедри економіки та міжнародних економічних відносин, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, e-mail: zatochnia@gmail.com

Zatochnia Alina V. – PhD student of the Department Economics and International Economic Relations, Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy, e-mail: zatochnia@gmail.com